

Άννα Φρανκ, αγωνίστρια, συγγραφέας (1929-1945),

NINA-MARIA ΠΑΣΧΑΛΙΔΟΥ

.... το ημερολόγιο της Άννας Φρανκ, το ερασιτεχνικό σύγγραμμα της χαρισματικής εβραιοπούλας, το οποίο διηγείται με στωικότητα και απρόσμενη ωριμότητα την καθημερινότητα οκτώ εβραίων μέσα στο καταφύγιό τους, από τον Ιούνιο του 1942 ως τον Αύγουστο του 1944.

Η Άννα Φρανκ γεννήθηκε στις 12 Ιουνίου του 1929 στη Φραγκφούρτη της Γερμανίας. Γόνος εύπορης οικογενείας ο πατέρας της, Ότο Φρανκ, υπηρέτησε με ευλάβεια τη χώρα του στη διάρκεια του Α' Παγκοσμίου Πολέμου ενώ μερικά χρόνια αργότερα έχασε την περιουσία του μαζί με εκατοντάδες άλλους Γερμανούς στην οικονομική ύφεση του 1920. Τον Ιανουάριο του 1933 οι ναζιστές ανήλθαν στην εξουσία. Ο διορατικός Ότο μετέφερε την τετραμελή του οικογένεια (τη γυναίκα του και τις δύο κόρες του, Άννα και Μάργκο) στο Άμστερνταμ της Ολλανδίας, όπου ανέλαβε τη θέση του διευθυντή σε μια εταιρεία τροφίμων στην περιοχή του Πρίσενγκρατς. Η ναζιστική Γερμανία όμως δεν άργησε να κατακτήσει την Ολλανδία. Από το Μάιο του 1940 το σύμπαν των εβραίων άλλαξε.

Λίγο προτού ξεκινήσει η μεταφορά των εβραίων στα στρατόπεδα συγκεντρώσεως, ο Ότο αποφάσισε να εξαφανίσει την οικογένειά του. Γι' αυτόν τον σκοπό δημιούργησε ένα προσάρτημα στην αποθήκη τροφίμων στο Πρίσενγκρατς, το οποίο αποτελούνταν από δύο διαμερίσματα εξοπλισμένα με τα κατάλληλα μέσα για να φιλοξενήσουν δύο οικογένειες, των Φρανκ και των Βαν Πελ - την τριμελή οικογένεια του συνεργάτη του Ότο Φρανκ. Τις δύο οικογένειες ακολούθησε στο καταφύγιό τους και ο Ντάσελ, ένας ηλικιωμένος εβραίος οδοντίατρος.

Η ζωή στο καταφύγιο ξεκινούσε αργά το απόγευμα. Φίλοι των Φρανκ προμήθευαν τους φυγάδες με εφόδια και φαγητό από τη μαύρη αγορά. Τις νυχτερινές ώρες ο Ότο και ο συνεργάτης του διατελούσαν τη συνηθισμένη τους εργασία στο κάτω μέρος της αποθήκης.

Η Άννα Φρανκ βρήκε στη φυλακή αυτή μια ιδιάζουσα ελευθερία. *«Αγαπητή Κίτυ»*, γράφει στις πρώτες σελίδες του ημερολογίου της, το οποίο της δώρισε ο πατέρας της στα δέκατα τρίτα της γενέθλια, *«ελπίζω ότι θα είσαι η παρηγοριά μου και το στήριγμά μου»*. Πράγματι το ημερολόγιο αυτό εκφράζει εκτός από τη μεγάλη αδυναμία που είχε η Άννα στον πατέρα της την ωμότητα ενός πολέμου μέσα από τα μάτια ενός παιδιού το οποίο σταδιακά έχανε συνειδητά την αθωότητά του. *«Δε θα μπορέσω ποτέ να ξαναγράψω με αυτόν τον τρόπο. Γνωρίζω βαθιά μέσα μου πως δεν θα είμαι ποτέ πια αθώα»* αναγράφει το ημερολόγιο στις 2 Νοεμβρίου του 1942.

Η φωνή της Άννας είναι η κραυγή ενός εβραίου στο κρησφύγετό του αλλά και η κραυγή του ανθρώπου του 20ού αιώνα, ο οποίος καταδιώχθηκε από την πιο αλλοπρόσαλλη δολοφονική μανία της Ιστορίας. Η νεαρή συγγραφέας ωστόσο αποκαλύπτει στις σελίδες του ημερολογίου ένα φυσικό ταλέντο στην τέχνη του γραπτού λόγου και μια λογική που ξεπερνά τα όρια της ηλικίας της. Σε μια από τις σελίδες της θέτει το εξής ερώτημα στον εαυτό της: *«Είναι άραγε σωστό να ακολουθώ ολοκληρωτικά αυτά που μου υποβάλλει η συνείδησή μου;»*. Η Άννα προβληματίστηκε για τη ζωή, την αγάπη, το μίσος, την αρχή και το μέλλον μιας σχέσης με αφορμή την επαφή της με τον Πίτερ, τον δεκαεξάχρονο γιο των Βαν Πελ, για τον οποίο έτρεφε συναισθήματα, καθώς και για το μέλλον της ανθρωπότητας αλλά και την εσωτερική ανάγκη του ανθρώπου να συμφιλιωθεί με τον εαυτό του.

Το 1942 οι ναζιστές ανακάλυψαν το κρησφύγετο των Φρανκ μετά τη συμπτωματική καταδίωξη ενός ληστή στην αποθήκη τροφίμων. Οι δύο οικογένειες καθώς και ο ηλικιωμένος οδοντίατρος μεταφέρθηκαν στο Άουσβιτς. Η Άννα Φρανκ, η μητέρα της και η αδερφή της άφησαν την τελευταία τους πνοή στο Μπέργκεν-Μπέλσεν, το στρατόπεδο στο οποίο μεταφέρθηκαν όταν το Άουσβιτς δέχθηκε επίθεση από τους Ρώσους. Είχαν πληγεί από τύφο. Μοναδικός επιζών ο Ότο παρέλαβε το ημερολόγιο από τα χέρια των γειτόνων Ελι Βόσεν και Μίεν Βαν Σάντεν, οι οποίοι το περισυνέλεξαν μετά τη σύλληψη των Φρανκ. Σε αυτόν οφείλεται η αρχική έκδοση του ημερολογίου, άλλωστε σε αυτόν οφειλόταν και η ύπαρξή του. Το ημερολόγιο έχει μεταφραστεί σε 30 γλώσσες και ως σήμερα έχει πουλήσει 300.000 αντίτυπα σε όλον τον κόσμο. Το καταφύγιο της οικογένειας στο Πρίσενγκρατς λειτουργεί σήμερα ως κέντρο νεότητας με την ονομασία «Το σπίτι της Άννας Φρανκ».

Ενδιαφέρον παρουσιάζει το γεγονός ότι το καταφύγιο κάλυπτε μια μεγάλη βιβλιοθήκη η οποία οδηγούσε στην κρυφή πόρτα των δωματίων. Όταν οι ναζιστές ανακάλυψαν το κρησφύγετο αναγκάστηκαν να παραμερίσουν δεκάδες βιβλία για να μπουν στα διαμερίσματα και να φτάσουν στην Άννα. Αυτό που δεν γνώριζαν όταν αντίκρισαν την Άννα ήταν ότι το κορίτσι είχε ήδη δραπετεύσει. Μέσα από ένα ημερολόγιο...

Αγαπητή Κίττυ,

Μάθαμε με λύπη κι απογοήτευση ότι πολλοί άνθρωποι στράφηκαν εναντίον των Εβραίων. Λένε πως ο αντισημιτισμός έπληξε μερικούς κύκλους, που ποτέ άλλοτε δεν τον διανοήθηκαν. Όλοι μας στο κρησφύγετο είμαστε βαθιά συγκλονισμένοι. Η αιτία για το μίσος εναντίον των Εβραίων είναι κατανοητή, ακόμη κι ανθρώπινη κάμποσες φορές, αλλά είναι απαράδεκτη. Οι Χριστιανοί προσάπτουν στους Εβραίους την κατηγορία ότι μπροστά στους Γερμανούς λύνεται η γλώσσα τους, προδίδουν τους προστάτες τους και πολλοί Χριστιανοί, εξαιτίας τους, υφίστανται τη μοίρα και τα βάσανα τόσων και τόσων δικών μας.

Πάνω σ' αυτό, λογικά αναρωτιέται κανείς: γιατί, λοιπόν, γίνεται αυτός ο ατέλειωτος κι οδυνηρός πόλεμος; Μας λένε συνέχεια ότι πολεμάμε όλοι μαζί για τη λευτεριά, για την αλήθεια και το δίκιο. Αν ο διαχωρισμός εκδηλώνεται πια στο αποκορύφωμα της μάχης, ο Εβραίος δε θα βγει άραγε, ακόμα μια φορά, κατώτερος από έναν άλλο; Θεέ μου! Τι θλιβερό που είναι να παραδέχεσαι το παλιό ρητό: "Η κακή πράξη ενός Χριστιανού φορτώνεται στον ίδιο· η κακή πράξη ενός Εβραίου φορτώνεται σ' όλους τους Εβραίους".

Ο Ντούσσελ, ο γιατρός που μοιράστηκε μαζί μου την καμαρούλα, έχει να μας πει ένα σωρό πράγματα για τον έξω κόσμο, τώρα πια που πάψαμε ν' ανήκουμε σ' αυτόν. Οι ιστορίες του είναι θλιβερές. Πολλοί φίλοι εξαφανίστηκαν. Η τύχη τους μας τρομάζει. Κάθε βραδιά χτενίζουν την πόλη τα στρατιωτικά αυτοκίνητα με τους πράσινους μουσαμάδες. Οι Γερμανοί χτυπούν όλες τις πόρτες και ψάχνουν για Εβραίους. Αν βρουν Εβραίους, φορτώνουν στα καμιόνια ολόκληρη την οικογένεια. Όσοι δεν κρύβονται υπογράφουν την καταδίκη τους. Οι Γερμανοί το κάνουν αυτό συστηματικά με τη λίστα στο χέρι, χτυπώντας εκείνη την πόρτα που θα βρουν να τους περιμένει πλούσια λεία. Άλλοτε πάλι, οι δυστυχημένοι πληρώνουν λύτρα για κάθε κεφάλι. Το πράγμα είναι τραγικό. Το βράδυ βλέπω να περνάνε συχνά αυτές οι λιτανείες των ασθενών με τα παιδιά τους να κλαίνε, να σέρνονται κάτω απ' τις διαταγές μερικών κτηνανθρώπων, που τους χτυπούν με το μαστίγιο και τους βασανίζουν, ώσπου να πέσουν κάτω. Δε λυπούνται κανένα, ούτε τους γέρους, ούτε τα μωρά, ούτε τις έγκυες γυναίκες, ούτε τους αρρώστους. Όλοι είναι κατάλληλοι για το ταξίδι προς το θάνατο.

Τι ωραία που είμαστε εδώ, στη σιγουριά και την ησυχία!

Θα μπορούσαμε να κλείσουμε τα μάτια μπροστά σ' αυτή την εξαθλίωση, αλλά υπάρχουν αυτοί που μας ήταν αγαπητοί, που φοβόμαστε γι' αυτούς το χειρότερο, χωρίς να μπορούμε να τους βοηθήσουμε.

Στο ζεστό μου κρεβάτι νιώθω ένα τίποτα, όταν σκέφτομαι τις πιο αγαπητές μου φίλες, που αρπάχτηκαν άγρια και ρίχτηκαν σ' αυτή την κόλαση. Τρόμος με κυριεύει στην ιδέα πως οι άνθρωποι, οι τόσο αγαπητοί μου, είναι παραδομένοι αυτή τη στιγμή στα χέρια των πιο ανελέητων δυνάμεων του κόσμου.

Μόνο και μόνο γιατί είναι Εβραίοι.

Δική σου

ANNA

ΕΡΩΤΗΣΗ: "Στο ζεστό μου κρεβάτι νιώθω ένα τίποτα,... κόλαση": Γιατί νιώθει έτσι η συγγραφέας;